

”EI AUTA MUU KUIN OPETELLA, JA KUUNNELLA ENEMMÄN,
KYLÄ SE SIITÄ”

Gymnasieelevers och -lärares åsikter om de största problemen med
svenskinläring och svenska språkets fritidsanvändning

Mikael Multasuo
Kandidatavhandling
i nordisk filologi
Humanistiska fakulteten
Uleåborgs universitet
Maj 2016

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	3
1.1. Syfte	3
1.2. Material och metod	4
1.3. Tidigare undersökningar	5
2. MOTIVATION	6
3. ANDRASPRÅKSINLÄRNING	8
4. ANALYS OCH RESULTAT	9
4.1. Bakgrundsinformation om informanter	9
4.2. Analys av gymnasieelevernas åsikter rörande sina största problem i svenskinläring	9
4.3. Analys av gymnasielärarnas åsikter rörande sina elevers största problem med svenskinläring	11
4.4 Fritid och språkinläring	12
4.5. Analys av gymnasieelevernas åsikter rörande svenska språkets fritidsanvändning	13
4.6. Analys av gymnasielärarnas åsikter rörande svenska språkets fritidsanvändning	14
5. SAMMANFATTANDE DISKUSSION	16
LITTERATURFÖRTECKNING	20
BILAGA 1: ENKÄT FÖR GYMNASIEELEVER	22
BILAGA 2: ENKÄT FÖR GYMNASIELÄRARE	24

1. INLEDNING

Jag studerar för att bli språklärare, och efter mina pedagogiska studier blev jag väldigt intresserad av undervisningens utveckling. Jag har börjat fundera på hur man kunde utveckla språkundervisningen på det sätt att det skulle motsvara nuvarande behov och samtidigt vara så motiverande och intressant som möjlig. Jag har också funderat på mina egna svårigheter som gäller språk, vilket har fått mig att vilja ta reda på vad andra människor anser vara svårt inom språkinläring. Därför vill jag göra min avhandling om någonting som gäller språkundervisning och språkinläring.

Min egen svensklärare i gymnasiet uppmuntrade mig att använda svenska så mycket som möjligt också på fritiden. Därför vill jag ta reda på hur och hur mycket gymnasieelever använder svenska på fritiden, och hur deras lärare motiverar dem att använda svenska också utanför klassrummet.

1.1. Syfte

Syftet med denna avhandling är att ta reda på åsikter och upplevelser hos gymnasieelever respektive deras lärare om svårigheter som gäller svenskinläring. Därtill är delsyftet att ta reda på lärarnas respektive elevernas åsikter och upplevelser om användningen av svenska språket på fritiden. Målsättningen är att avhandlingen ska leda till resultat som man verkligen kan dra nytta av så att man kan, till exempel, utveckla svenskundervisningen i Finland.

I denna avhandling söker jag svar på följande frågor:

1. Vad är det som gymnasieelever upplever att vara sitt största problem med svenskinläring, och vad kan hjälpa att lösa dessa problem enligt deras egna åsikter?
2. Vad är det som gymnasielärare anser vara gymnasieelevernas största svårigheter i svenskinläring, och vad har de gjort för att hjälpa elever med dessa svårigheter?

3. Hur använder gymnasieeleverna svenska på sin fritid?
4. Hur motiverar gymnasielärarna sina elever att använda svenska på fritiden?
5. Hurdan fritidsspråksanvändning har gymnasielärare uppmuntrar deras elever att göra?

1.2. Material och metod

Materialinsamlingsmetoden är en enkät vilket betyder att materialet består av enkätsvar från informanterna. Materialet insamlas med två annorlunda enkätsformer. Den ena enkäten står på finska eftersom den är avsedd för den första informantgruppen, vilken är gymnasieeleverna, och de förstår frågorna och kan uttrycka sig bättre om enkäten är på finska. Den andra enkäten är också på finska, och den består av frågor som är inriktat till gymnasielärare. Materialet insamlades under våren 2016, och det insamlades med hjälp av Google Formulär. Jag berättar mer i detalj om mitt material och mina informanter i delen *Analys och resultat*.

Enkät är en materialinsamlingsmetod som inte har någon intervjuare som skriver anteckningar, som i personliga intervjuer, utan alla svar skrivs upp av svararen själv på ett frågeformulär. Termen enkät kommer från franskans ord *enquête* som ungefär betyder en rundfråga. (Trost & Hultåker 2007: 9)

Att göra en enkätundersökning är en process som vanligen tar lång tid; det kan vara flera månader mellan en idé för en undersökning och färdiga resultat. Först måste man göra och överse avgränsningsfrågor om processen. Dessa frågor kan exempelvis handla om formulärets omfattning, urval, potentiella besvarare, kostnader och så vidare. Efter att man har gjort avgränsningarna måste man göra kostnadskalkyl, och därefter kan man tänka på konstruktion som gäller saker som till exempel frågor i formuläret, syfte och urval för enkäten. Efter att man har fått tillbaka alla svar måste man göra en bortfallsanalys varefter man kan analysera materialet med hjälp av en analysmetod. (Trost & Hultåker 2007:12–13)

Min undersökning är huvudsakligen kvalitativ men den har kvantitativa drag eftersom jag klassificerar svar också enligt svarares antal. Huvudanalysmetoden är dock *kvalitativ innehållsanalys*. Schreier (2012) skriver att kvalitativ innehållsanalys är ett alternativ att användas som analysmetod när man måste tolka material för att ta reda på dess betydelse.

Materialets betydelse måste tolkas eftersom data själva aldrig har någon betydelse. Ju mindre standardiserad materialets betydelse är, desto mer behövs kvalitativ innehållsanalys. Därtill har Schreier avfattet en checklista därav man kan checka om kvalitativ innehållsanalys måste användas. Listan har fem punkter enligt vilka kvalitativ innehållsanalys behövs om materialet är verbalt eller visuellt, det kommer från andra källor, man har själv insamlat det eller det är rika data som kräver tolkning. (Schreier 2012: 2–3)

Kvalitativ innehållsanalys har vissa mål. Allmänt är dess huvudmål att beskriva forskarens material på ett systematiskt sätt. Därtill hjälper kvalitativ innehållsanalys att beskriva materialet i vissa avseenden vilka man måste specificera, eftersom man inte kan beskriva hela betydelsen i alla avseenden. Det är slutligen forskningsfrågan som specificerar den synvinkel man använder för att examinera sitt material. (Schreier 2012: 3–4)

Schreier skriver också om den kvalitativa innehållsansens viktigaste egenskap och det är att kvalitativ innehållsanalys är en systematisk och flexibel analysmetod som reducerar materialet. Enligt Schreier är den systematisk eftersom den alltid följer åtta punkter som är: 1) att besluta forskningsfrågan, 2) att välja materialet, 3) att bilda kodningsram, 4) att dela materialet i kodningsenheter, 5) att prova kodningsramen, 6) att evaluera och modifiera kodningsramen, 7) att göra huvudanalysen och 8) att tolka och presentera resultat. Därtill är analysmetoden flexibel eftersom kodningsramen måste modifieras att vara både valid och relevant. (Schreier 2012: 5–7)

1.3. Tidigare undersökningar

Det finns ganska många undersökningar som behandlar finska gymnasister och hur de använder svenska språket. För min undersökning har jag valt två undersökningar som behandlar åtminstone nästan samma saker som jag behandlar. Dessa undersökningar är 1) *Svenska nu – utan tvång: yrkestuderandes attityder till och motivation för svenska språket* (Hilli 2013) och 2) *Motivationsfaktorer som påverkar svenskspråkinläringen i gymnasiet* (Ritola 2016). Dessa två undersökningar och dess resultat ska jag behandla mer i delen *Diskussion och sammanfattning*.

2. MOTIVATION

I denna del ska jag beskriva begreppet *motivation*. Först ska jag definiera begreppet varefter jag skriver om motivationens roll i språkinläring. Därtill ska jag nämna en aspekt för varför det kan vara nyttigt för en lärare att studera motivation.

Gardner skriver att det finns och har funnits flera olika definitioner för begreppet motivation. Enligt en av de tidigaste definitionerna ansågs motivation på olika sätt i form av till exempel förstärkning, instinkter, förväntningar och behov. En nyare definition i sin tur har fokuserat på processororienterade begrepp. (Gardner 2006: 348–349) Enligt allmän psykologis definition är motivation en sambenämning för aktiverande processers element och konstruktioner, och det innehåller dynamiska och energi-friande processer. Motiverande faktorer är de inre och yttre faktorer som determinerar motiverande processer, det vill säga det inre behovstillstånd och de yttre motiverande stimuli. (Madsen via Multasuo 2002: 7) Den internt motiverade verksamheten upplevts så att den kommer inifrån en själv, det vill säga denna individ upplever att verksamheten inte är ett hot mot hans autonomi. Detta följs med känslan av växande duktighet och välbehag som kommer från görandet. (Kuusinen 1995: 211) De motivationsrelaterade begreppen inre och yttre kontroll betyder att ifall kontroll kommer inifrån individen själv påverkas resultatet av faktorer som finns i en själv, och ifall kontroll är yttre, är det någon extern faktor som påverkar. (Rotter via Kuusinen 1995: 200) Yttre kontroll kan vara antingen belöning eller straff (Kuusinen 1995: 211).

Enligt Gardner kan motivationens roll i andraspråksinläring betraktas från tre olika perspektiv. Det första perspektivet är att det finns en samhällelig anledning till att lära sig språk. Det andra perspektivet, å andra hand, är att motivationen finns som en individs karakteristik vilken är bunden till den aktuella uppgiften. Perspektivet nummer tre kompromissar mellan två olika metoder varav den första fokuserar på social motivation som betraktar andraspråksinläring som en uppgift som tätt länkas med till exempel inlärares självidentitet. Den andra metoden fokuserar i sin tur på interaktioner mellan individer och interaktioner i klassrummet. (Gardner enligt Dörnyei 2006: 349–350)

Lasagabaster m.fl. skriver att motivation är en viktig aspekt av andraspråksinlärning. En lärare måste veta om motivationens teori och teoretiska modeller, men därtill vill hen säkert lära mer om vissa strategier och aktiviteter som kan höja både studenternas och hens egen motivation samt om sådana strategier och aktiviteter som kan ha en negativ effekt på motivationen. (Lasagabaster, Doiz & Sierra 2014: 1–2)

3. ANDRASPRÅKSINLÄRNING

För att kunna definiera begreppet andraspråksinläring måste man enligt Abrahamsson först överse definitioner av begreppen *andraspråk* och *inläring*. Ändå innan det är dags att ta en närmare titt på begreppet *andraspråk* är det bra att definiera begreppet *förstaspråk* vilket betyder ett språk som en individ först har exponerats. Visserligen betyder det inte det språk som en individ anser vara det viktigaste eller det mest flytande. Andraspråk betyder emellertid alla och varje språk som man har exponerats efter förstaspråket. Det finns ett begrepp som måste skiljas från begreppet andraspråk, och det är begreppet främmande språk. Skillnaden mellan dessa två begrepp är att ett andraspråk måste användas i den miljö individen kommer från, medan ett främmande språk inte lärs i individens miljö på ett naturligt sätt. (Abrahamsson 2009: 12–14)

När man definierar begreppet inläring är det bra att definiera ett liknande begrepp, nämligen *tillägnande*, för att göra en skillnad mellan de två begreppen. Medan tillägnande betyder att man exponeras för ett språk på ett automatiskt sätt utifrån språkligt inflöde och språklig interaktion, betyder inläring mer artificiell och formfokuserade aktion som vanligen händer i klassrummet. Därtill är det bra att skilja *formell inläring* från *informell inläring*. Kanske det enklaste sättet att skilja dessa två är att formell inläring alltid innehåller undervisning medan informell inläring händer utan undervisning. (Abrahamsson 2009: 14–15)

De två sista termer som är bra att skiljas med tanke på definition av andraspråksinläring är *kompetens* och *performans*. Medan *performans* betyder användning av ett språk på korrekt sätt med hjälp av utbildning, betyder kompetens en förmåga att använda ett språk korrekt utan utbildning. (Abrahamsson 2009: 16–17) Efter att ha definierat de viktiga delarna av definitionen av begreppet andraspråksinläring, kan man definiera begreppet enkelt med en sammanfattande fras som Abrahamsson har skrivit: ”det naturliga och informella tillägnandet av implicit kompetens i något språk utöver modersmålet”(Abrahamsson 2009: 18).

4. ANALYS OCH RESULTAT

I denna del ska jag presentera undersökningens analys och resultat. Jag börjar dock med att ge bakgrundsinformation om mina informanter. Efter det ska jag analysera materialet så att jag behandlar en undersökningsfråga i taget.

4.1. Bakgrundsinformation om informanter

Informantsgruppen består av sammanlagt 51 informanter varav 49 är gymnasieelever och två är gymnasielärare. Gymnasieeleverna är från två olika grupper från olika gymnasier och orter från Uleåborgsområdet. Båda elevgrupperna är från en grundkurs i svenska språket, så alla studerande genomför sina obligatoriska studier. De två lärarna undervisar dessa två grupper i grundkurserna. Enkäten för eleverna finns i bilaga 1 och enkäten för lärare finns i bilaga 2.

Jag har valt dessa informanter för min undersökning eftersom jag vill ha en verklig syn på vad de nutida gymnasisterna anser om saker som är relaterade till studier i svenska språket. Om informanterna var från en valfri kurs i svenska språket det kunde förvränga resultat eftersom studerande på dessa kurser sannolikt är mer motiverade med avseende på svenska språket och därför till exempel använder mer svenska på fritiden. Jag har valt att ha informanter från två olika gymnasier och orter så att jag ska kunna se om det finns variation mellan informanterna från dessa två gymnasier.

4.2. Analys av gymnasieelevernas åsikter rörande sina största problem i svenskinlärning

Jag frågade först om gymnasieeleverna upplever att de har ett visst språkinlärningsområde i vilket de har mer problem än i andra områden (se bilaga 1). Sex av de 49 eleverna svarade att de är av helt samma åsikt, 11 var av samma åsikt och 10 var av någorlunda samma åsikt. Det betyder att cirka 54 % av eleverna tycker att de har något visst område i

svenska språket i vilket de speciellt har problem med. Å andra sidan var nio elever av någorlunda annan åsikt, sju elever av annan åsikt och sex elever av helt annan åsikt.

På basis av svaren till den fjärde frågan (se bilaga 1) anser 23 av totalt 49 att de speciellt har problem med ordförrådsinläring, 19 att de har problem med grammatiksinläring och fem att de speciellt har problem med uttals-relaterade saker. Två elever valde dock svarsalternativ *annat*. Båda två skrev att de har problem med hörförståelse.

Jag bad de eleverna att motivera varför de anser att just detta område känns speciellt svårt för dem (se bilaga 1). Resultatet var att 21 av de 49 eleverna använde adjektivet *svårt* eller något motsvarande ord i deras svar. Till exempel en av eleverna skrev att det är svårt att översätta ens tankar till svenska, och en annan skrev att det är svårt att internalisera saker. Sex elever av dessa 21 skrev att det är svårt att komma ihåg saker. Många studerande skrev också att det är svårt att lära sig saker. Å andra sidan skrev 13 av elever att det finns för mycket att lära sig, och tre elever svarade att saker inte fastnar i minnet, och fyra elever vädjade till sakernas komplexitet. Fyra elever motiverade sina svar genom att vädja till knapphet i användningen av svenska språket i Finland, och tre andra elever svarade att engelskan försvårar deras svenskinläring. Dessutom motiverade två elever sina svar genom att vädja till att svenska språket är annorlunda i jämförelse med deras modersmål. Därtill skrev en elev att hen inte orkar studera alla ord.

Sedan frågade jag att vad det är som eleverna tror att problemet beror på (se bilaga 1). Sammanlagt 24 av de 49 eleverna anger motivation-relaterade svar. Sju av dessa 24 elever använder direkt ordet motivation, och de skriver att problemet orsakas av dålig motivation. Därtill svarade 10 av de 24 elever att problemet orsakas av bristen på studier, en student svarade att problemet orsakas av tidigare brist på studier under svenska studier i högstadiet, och fyra elever skrev att problemet orsakas av lättjan. Därtill skrev en elev att svenska studier är svåra, så hen orkar inte studera, och en annan elev skrev att hen inte har tid att studera svenska eftersom hen har så många andra uppgifter att göra. Förutom motivation-relaterade svar, vädjade fyra elever till svårighet och komplexitet av saker. Till exempel en av eleverna skrev att hen inte kan tillräckligt, och en annan skrev att det är svårt att kunna saker. Ytterligare skrev en elev att problemet orsakas av obestämdhet i böjningsformer, och den sista skriver att hen blandar svensk grammatik med andra språks grammatik. Dessutom kunde sju elever inte säga vad det är som orsakar problemet, och sex elever skrev att problemet orsakas av svenska språkets knapphet i Finland. Därtill skrev en elev att hens inlärningsmetod inte passar eftersom hen lär sig genom att lyssna i stället för att

studera självständigt. En annan elev skrev att problemet orsakas av det faktum att studier i svenska språket börjar för sent i Finland. Hen tillägger att inläring skulle vara lättare om svenskundervisning började redan på det fjärde året i skolan.

På basis av den sjunde frågan skrev 13 elever att de inte har försökt knäcka problemet. Å andra sidan skrev 23 elever att de har försökt knäcka problemet genom att studera och öva sig mera, och tre elever har använt minnesregler som ett hjälpmedel. En elev skrev att hen använder olika inläringstekniker, en att man skulle häva tvångsvenskan, och en annan att hen koncentrerar sig på lektioner men inte har försökt att knäcka problemet på något annat sätt eftersom det är tråkigt att studera ensamt eftersom ingen rättar hens fel. Fyra elever i sin tur har svar som rör fritid: en har frågat hjälp från sin mor, en har lyssnat på bandningar, en har tittat på svenska tv-serier och en har använt *Quizlet*-mobilapplikationen som ett hjälpmedel.

4.3. Analys av gymnasielärarnas åsikter rörande sina elevers största problem med svenskinläring

I denna del ska jag analysera gymnasielärarnas enkätsvar. Båda lärarinformeranter var av samma åsikt med det första påståendet i frågeformuläret (se bilaga 2). Därefter frågade jag i vilket delområde upplever lärarna att deras elever speciellt har problem. Läraren A svarade att eleverna har problem speciellt med muntlig och skriftlig produktion medan läraren B svarade att konstruktioner och ordförråd samt svag behärskning av ordförrådet påverkar både hör- och skriftförståelse.

På den tredje frågan i frågeformuläret (se bilaga 2) svarade läraren A att hen låter eleverna att göra så många muntliga övningar som möjligt, och om det är möjligt att göra någon övning muntligt, görs det muntligt. Hen tillagde att hen har uppmuntrat eleverna att vara arbetssamma. Å andra sidan nämnde läraren B att sin skola har en frivillig skolspecifik stödkurs i svenska språket för de studerande som har haft svagt framgång i högstadiets svenska studier. Denna kurs rekommenderas för elever att ta antingen genast i början av gymnasiet eller efter den första kursen i svenska språket. Hen tillagde att motivering och påverkande till attityder också är viktigt, och att många elever inte vet att svenska studeras också i senare studier, åtminstone i form av tjänstemannasvenska. Därefter skrev hen också att repetering av grundsakerna på varje kurs samt domdering över hur viktigt det är att göra

hemläxorna och studera regelbundet har hen gjort för att hjälpa eleverna med sina problem. Slutligen skriver hen att hen har funderat på yttre användningsmöjligheter av svenska språket tillsammans med elever. Hen har även uppmuntrat eleverna att använda svenska utanför klassrummet.

Därefter frågade jag vad lärarna anser att orsaka de problem eller svårigheter deras elever har. Läraren A skrev att problem orsakas av övningens knapphet och av engelskans maktställning i språkkontakter som händer utanför skolan. Tillika skrev läraren B att användning av svenska språket eller exponering för den är knapp, åtminstone om man jämförar till engelskan. Läraren B skrev vidare att många elever har svaga kunskaper i svenska språket efter högstadiet och att beklagligt många nutida gymnasieelever inte gör sina hemläxor. Därtill skrev hen att många elever har negativ attityd till svenska språket redan när de börjar gymnasiet. Hen tillagde att den lärobok de har i sitt gymnasium är ohjälpligt för svår för nutida gymnasieelever eftersom den togs i bruk för 10 år sedan då den var idealisk för dåtida gymnasieelevers kunskapsnivå. Å andra sidan tillagde hen att de får ett nytt lättare läromedel på hösten 2016.

4.4 Fritid och språkinläring

Det finns ganska många olika forskningsområden och discipliner som har någonting att göra med språkinläring på fritiden. I den här delen ska jag ge ett exempel på ett relevant forskningsområde vars namn är Out-of-classroom language learning (OCLL) samt presentera en term som heter Language learning through extracurricular activities.

Moncrief (2011) har gjort en undersökning i området av Out-of-classroom language learning (OCLL) för att ta reda på bland annat hur studenter lär sig utanför klassrummet, var denna inläring sker och hurdana inlärningsverktyg studenter har använt för sin självstudie (Moncrief 2011: 108). Innan han går till själva studien har han definierat begreppet OCLL enligt Phil Bensons definition. OCLL betyder 'any kind of learning that takes place outside of classroom and involves selfinstruction, naturalistic learning or self-directed naturalistic learning' (Benson via Moncrief 2011:109). Moncrief gjorde materialinsamlingen genom att använda två olika enkäter varav den första presenterar jag kort. I frågeformuläret har han frågat studenter hurdana typer av OCLL-aktiviteter de har använt. Svartalternativen är bl.a. genom att tala med utländska människor, att läsa av

böcker, att titta på TV, att använda språket utomlands, att läsa tidskrifter, titta på filmer utan undertexter, att lyssna på radio, att använda Facebook och så vidare. Som resultat fick han att bara två utav 37 studenter som svarade på enkäten inte använder målspråket utanför klassrummet. (Moncrief 2011: 111–112)

Hieble har skrivit en artikel som behandlar Language learning through extracurricular activities år 1938, och även om artikeln är så gammal, finns det några punkter som är relevanta också i den nutida världen. Till exempel har han skrivit att studeranden måste ha mer kontakt med främmande idiom och kultur för att inläringen kunna vara effektiv. Därtill har han gjort en lista av möjligt arbete som kan göras utanför klassrummet. I listan har han skrivit om saker som kanske inte är så relevanta nuförtiden men också om saker som fortfarande är relevanta. Han har bland annat skrivit att studenter ska uppmanas att lyssna och titta på material på främmande språk samt ha korrespondens med utländska människor. (Hieble 1938: 584–585)

4.5. Analys av gymnasieelevernas åsikter rörande svenska språkets fritidsanvändning

På den första frågan som rör svenska språkets fritidsanvändning frågade jag om eleverna använder svenska på fritiden, svarade 35 att de inte använder svenska på fritiden varemot 14 svarade att de använder svenska på fritiden. Näst frågade jag på vilket sätt de använder svenska på fritiden, och tre svarade att de läser på svenska, sex lyssnar på svensk musik, åtta tittar på svenska tv-serier eller filmer, fyra använder svenska som kommunikations språk i sociala medier, och tre använder svenska med släktingar. Därtill valde tre elever svarsalternativet *annat*, och en av dem skriver att hen använder svenska med kompisar, en skriver att hen använder svenska fraser med vänner och familjen och en att hen säger svenska yttranden när hen spelar videospel.

Därefter frågade jag om eleverna upplever att sin lärare har påverkat sin fritidsanvändning av svenska språket. 28 elever svarade att deras lärare inte har påverkat deras fritidsanvändning. Å andra sidan svarade 13 elever att läraren på något sätt har påverkat till fritidsanvändningen. Till exempel, tre elever skrev att läraren har uppmanat dem att använda och tala svenska på fritiden, likaså skrev fyra elever att lärarna har uppmanat dem att titta på svenska tv-serier, filmer eller nyheter, och en skrev att en lärare gav eleverna extrapoäng om de skrev en uppsats om en svensk tv-serie. Därtill en elev skrev att läraren

har hjälpt hen att lära sig, en skriver att läraren har gett en möjlighet att prenumerera en svensk tidning för fri, och en elev skriver att grundskolans lärare hade sagt att hen kunde bli svensklärare. Dessutom skriver en elev att läraren har påverkat sin fritidsanvändning av svenska på ett positivt sätt eftersom hen använder svenska yttranden på fritiden. Ytterligare skrev en elev att hen inte visste, och en elev att läraren har haft en negativ effekt på hens fritidsanvändning av svenska språket eftersom hen tycker att läraren är dålig.

På den sista frågan i frågeformuläret (se bilaga 1) svarade åtta elever att de är av helt samma åsikt, 10 att de är av samma åsikt och 14 att de är av någorlunda samma åsikt. Å andra sidan svarade 10 elev att de är av någorlunda annan åsikt, tre att de är av annan åsikt och fyra att de är av helt annan åsikt. Detta betyder att de flesta av de 49 gymnasieeleverna upplever att deras lärare uppmuntrar dem att använda svenska på fritiden.

4.6. Analys av gymnasielärarnas åsikter rörande svenska språkets fritidsanvändning

Den andra hälften i mitt frågeformulär för gymnasielärare gäller svenska språkets fritidsanvändning. För det första använde jag en påstående för att fråga om de två lärarna uppmuntrar sina elever att använda svenska språket också på fritiden. Båda lärarna var av helt samma åsikt med påståenden.

Sedan frågade jag hurdan svenska språkets fritidsanvändning har de rekommenderat för sina elever. Läraren A svarade att hen uppmuntrar sina elever att göra allt slags nöje på svenska, till exempel att titta på filmer, lyssna på svensk språkiga artister, att läsa tidningar och att använda svenska språket modigt till exempel på Haparandaresor. Läraren B svarade i sin tur att hen har rekommenderat att använda svenska språket i form av tidningar, böcker, filmer, spel, musik och internet.

På den tredje frågan i frågeformuläret (se bilaga 2) svarade läraren A att hen har tagit fram till exempel aktuella kulturnyheter. Läraren B skrev i sin tur att hen tipsar om sakerna hen har funnit på nätet, till exempel nämner hen websidorna *Klartext* och *Babadum* i vilka man kan öva sina språkkunskaper.

Därefter frågade jag mina lärarinformanter att på vilket sätt syns elevernas intresse för svenska språket i deras resultat enligt lärarnas åsikter. Läraren A svarade att elevernas

förståelse och produktion av svenska språket förbättras. Å andra sidan svarade läraren B att ifall eleven gör sina hemläxor samt annars intresserar sig för svenska språket på sin fritid, syns det utan vidare i elevens inlärningsresultat.

På den sista frågan i frågeformuläret (se bilaga 2) svarade en av lärarinformanterna att hen är av helt samma åsikt medan den andra svarade att hen är av samma åsikt. Denna betyder att de båda lärarna upplever att fritidsanvändning är en viktig del av språkinläring.

5. SAMMANFATTANDE DISKUSSION

För att sammanfatta, var syftet med denna avhandling att ta reda på åsikter och upplevelser hos gymnasie-elever respektive deras lärare om svårigheter som gäller svenskinläring. Därtill var delsyftet att ta reda på lärarnas respektive elevernas åsikter och upplevelser om användningen av det svenska språket på fritiden. Materialet består av enkätssvar från 51 informanter varav 49 var gymnasieelever från två olika gymnasier från två olika orter i Uleåborgsområde och de två sista var från deras lärare. De valda metoderna var enkät som materialinsamlingsmetod och kvalitativ innehållsanalys som analysmetod. I teoridelen diskuterades definition av begreppet motivation samt dess roll i andraspråksinläring och -undervisning. Därtill diskuterades definition av begreppet andraspråksinläring samt fritid och språkinläring ur synpunkterna av *Out-of-classroom language learning* och *Language learning through extracurricular activities*.

De viktigaste resultaten var till exempel att båda lärarinformanterna och de flesta av elevinformanterna tycker att eleverna oftast har ett visst område i svenska språket i vilket de har mest problem. Därtill valde nästan lika många elever grammatik och ordförrådet för sitt största problem, och den största delen av eleverna använde adjektivet *svår* när de motiverade sitt val för det största problemet. Ytterligare hade de flesta eleverna motivationsrelaterade argument när de svarade på frågan vad de tänker orsakar problemet, och eleverna svarade till exempel att knapphet av övningen och engelskans maktställning, försummelse av hemläxorna samt negativ attityd mot svenska språket redan när eleverna börjar i gymnasiet orsakar problem. Det viktigaste resultat som gäller gymnasieelevernas fritid användning av svenska var att 14 av de 49 eleverna svarade att de använder svenska på fritiden, och de flesta tittar på svenska tv-serier och filmer samt lyssnar på svenskspråkig musik. Svenska tv-serier och filmer var också exempel på de fritidsanvändningsformer som lärare har uppmuntrar sina elever att använda. Därtill tyckte över hälften av eleverna att deras lärare inte har påverkat sin användning av svenska språket på fritiden. De flesta av eleverna tyckte dock att deras lärare uppmuntrar svenska språkets fritidsanvändning, och de båda lärarna svarade att de har uppmuntrat sina elever att använda svenska på fritiden. Ytterligare tyckte de båda lärarna att fritidsanvändning och intresse för svenska språket syns i elevens resultat, och båda tyckte att fritidsanvändning har en stor effekt på språkinläring.

Man kan jämföra mina resultat med *grunderna för gymnasiets läroplan* vilken har målsättningar för undervisningen i svenska språket och kulturen. Enligt läroplanen ska studeranden utveckla sina kunskaper i svenska språket samt bredda sin flerspråkiga kompetens. Studerande ska också förstå svenska språkets ställning som Finlands andra officiella språk och betydelsen av en mångsidig språkfärdighet. Hen ska även kunna utnyttja svenska språket i studier och arbete samt på fritiden. Därtill skulle hen kunna värdera sina språkkunskaper ur sin fortbildnings synvinkel, och hen skulle kunna planera sina språkstudier enligt sina framtida behov. (Opetushallitus 2015: 87–88) Ur jämförelsen kan man läsa ut till exempel att lärarinformanterna strävar efter att uppfylla läroplanets målsättningar eftersom de har uppmuntrat deras elever att studera svenska genom att vädja till språkets framtida behov.

När jag tänker på det att om min undersökning är lyckad eller inte, tror jag att den är till största delen lyckad. Jag tror det eftersom jag lyckades svara på alla mina forskningsfrågor eftersom jag hade gjort lämpliga enkäter vartill mina informanter kunde svara lätt. Därför fick jag material som lämpar sig bra för att svara mina forskningsfrågor. Jag tycker också att jag hade ett lämpligt antal informanter varav tillräckligt många svarade tillräckligt bra och brett på frågorna för att jag kunde analysera svaren och dra riktiga slutsatser av dem.

Därtill genomförde jag enkäten under lärarnas bevakning i klassrummet vilket betyder att svarsprocent för mina enkäter är 100 %. Jag tänker att jag lyckades med elevinformantgruppernas val eftersom båda delgrupper var från den andra grundkursen i gymnasiet, och därför alla elever var jämnåriga. Därtill var delgrupperna nästan lika stora: den första gruppen bestod av 25 elever och den andra av 24 elever.

Å andra sidan misslyckades jag med en sak vilket är det att jag ville jämföra elevernas enkätssvar mellan de två gymnasierna, men beroende på undersökningens begränsade omfattning och kompakt tidtabell, kunde jag inte genomföra min ursprungliga plan. Jag hoppas dock att jag kan genomföra min plan på någon nivå i min pro gradu-avhandling i vilken jag ska fortsätta med ämnet. Även om jag inte kunde genomföra mitt plan, tror jag att jag fick lämplig variation i enkätssvar genom att ha två olika gymnasier från två olika orter med min undersökning.

Jag synade också två tidigare studier med nästan likadant ämne som jag har för att komparera resultat mellan dem och min undersökning. Den första undersökningen är en pro gradu-avhandling av Tiia-Pauliina Hilli från år 2013. Jag valde hennes undersökning

eftersom hennes informanter är av samma åldersgrupp som mina informanter, för hon forskar i yrkesstuderandes attityder till och motivation för svenska språket. Som resultat fick hon till exempel att ett stort antal av studerandena tycker att svenska språket inte är viktigt, roligt eller lätt att studera, och ifall det fanns positiva eller neutrala attityder till svenska språket, dessa studerande skulle inte studera svenska frivilligt. Därtill fick hon reda på att ett stort antal studerande håller kulturkompetensen som en viktig del av språkundervisning, och hon tänker att möjligt intresse för svenskspråkig kultur kan orsakas av felaktiga uppfattningar om den. Till exempel tyckte en del studerande att den är för likadan med till finska kulturen för att vara intressant. Ytterligare fick hon reda på att tvång var det mest vägande motivet för att studera svenska, inte kommunikationsvärde i framtiden. (Hilli 2013: 98–100)

Även om Hillis undersökning liknar min undersökning på vissa nivåer, tänker jag att den andra undersökningen som jag synade är mer likadan med min undersökning, åtminstone på resultat-nivån. Den andra undersökningen är också en pro gradu-avhandling, och den har gjorts av Tiina Ritola år 2016. Hon forskade motivationsfaktorer som påverkar svenskspråksinläringen i gymnasiet, och jag tänker att ämnet är ganska likadant som i min undersökning eftersom ett syfte med min undersökning var att ta reda på hur gymnasielärare motiverar sina elever att använda svenska på fritiden. Jag tänker dock att det slutligen är ganska svårt att komparera dessa två undersökningar eftersom forskningsfrågorna är ganska annorlunda. Till exempel ville hon ta reda på vem som är den som stöder studerande mest i sina studier och behöver studerande svenska på fritiden, varemot jag ville ta reda på om studerande använder svenska på fritiden. Som resultat som motiverande faktorer fick hon reda på att lärare och hans/hennes atmosfär och arbetsro påverkar studerandes motivation, och 90 % av studerande tänkte att atmosfären var bra. 74 % av eleverna tyckte också att lärarens personlighet påverkar mycket eller ganska mycket deras motivation. Därtill var resultatet intressant rörande min undersökning: 36 % av eleverna tyckte att de inte satsar tillräckligt mycket på studier i svenska, och det är intressant för att en stor del av mina elevinformanter tänkte att deras problem orsakas av knapphet av studium. Lärarrelaterade likadana resultat var till exempel det att Ritolas informanter har motiverat sin studerande genom att vädja till nyttan i framtiden såsom i arbetslivet och framtida studier, såsom en av mina lärarinformanter också gjort. (Ritola 2016: 78–81)

Om jag tänker på brister i min undersökning, kommer knapphett av tidigare undersökningar i minnet. Jag har bara två riktiga exempel på tidigare undersökningar beroende på det faktum att en kandidatavhandling är en ganska begränsad undersökning. Jag skulle ha velat ha fler exempel, men jag upplever att jag varken hade tid eller rum för dem varför jag valde två undersökningar som behandlar ganska likadana saker som jag i min undersökning. Om jag tänker på vad jag skulle göra bättre i framtida forskningar, är användning och examinering av tidigare undersökningar den uppenbaraste saken för mig.

Under skrivningsprocessen kom ganska få nya undersökningsfrågor i minnet eftersom jag tänker att jag kunde svara mina originala frågor på ett uttömmande sätt. Ändå kom två nya frågor till minnet och de är de följande: 1) Nästan lika många elever valde antingen grammatik eller ordförråd för sitt största problem. På pedagogisk nivå, vad orsakar det att man har problem med just vissa språkområde? 2) Ett par elever nämnde att man skulle göra sig av med tvångsvenskan. Om det skulle hända, hur många elever skulle studera svenska om den inte var obligatorisk?

Under skrivprocessen fick jag också några relevanta idéer för nya avhandlingsämnen. Till exempel tänkte jag att jag kunde genomföra en undersökning som rör mobilapplikationers användning i språkinläring. Jag tänkte om det eftersom jag själv använder dem aktivt; mobilapplikationen Duolingo har hjälpt mig att förbättra mina språkkunskaper samt repetera saker jag redan har lärt mig tidigare. Därtill har jag lärt mig grunderna av några nya språk som till exempel tyska, italienska och norska genom att använda Duolingo. Ytterligare en av mina informanter nämner att mobilapplikationen Quizlet har hjälpt hen i sin svenskinläring, och en av de två lärarinformanter skriver att hen rekommenderar användning av webbsidor var man kan öva sina språkkunskaper med hjälp av likadana övningar som i mobilapplikationer. Undersökningsfrågan kunde till exempel vara att hur språkrelaterade mobilapplikationer kan påverka en persons språkinläring.

LITTERATURFÖRTECKNING

Material:

Enkät svar besvarade av 51 informanter. Insamlingstider: 3.3.2016, 14.3.2015 och 15.3.2015. Materialet bevaras hos skribenten.

Övriga källor:

Abrahamsson, N. 2009, Andraspråksinläring, Lund: Studentlitteratur.

Gardner, R.C. 2006, Motivation and Attitudes in Second Language Learning, I: Encyclopedia of Language & Linguistics Second Edition, red. av K. Brown, Oxford: Elsevier, s. 348–355.

Hieble, J. 1938, Language Learning through Extra-Curricular Activities: Modern Language Journal, volym 22, no. 8, s. 584–585. [online, Ebsco/Uleåborgs universitet]. [citerat 10.3.2016]. Tillgänglig: <<http://web.b.ebscohost.com.pc124152.oulu.fi:8080/ehost/detail/detail?vid=4&sid=69dc4d38-fbe3-405e-a166-86530c85281e%40sessionmgr102&hid=106&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=9638131&db=ufh>>

Hilli, T-P. 2013, Svenska nu – utan tvång: yrkestuderandes attityder till och motivationen för svenska språket. Pro gradu-avhandling [online]. Uleåborg: Uleåborgs universitet. [citerat 25.3.2016] Tillgänglig: <<http://jultika.oulu.fi/Record/nbnfioulu-201302141038>>

Kuusinen, K-L. 1995, Motivaatio. I: Kasvatuspsykologia. 4. uppl. red av J. Kuusinen, & E Keskinen, WSOY, s. 192-223.

Lasagabaster, D., Doiz, A. & Sierra, J.M. 2014, Motivation and foreign language learning: from theory to practice [online, Ebsco/Uleåborgs universitet]. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company [citerat 10.3.2016]. Tillgänglig: <<http://web.b.ebscohost.com.pc124152.oulu.fi:8080/ehost/detail/detail?sid=e32d76bc-af80-4b5c-9640-d528d3460869%40sessionmgr120&vid=0&hid=125&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d&preview=false#AN=815370&db=nlebk>>

Multasuo, T, 2002, Mikä saa lapsiperheet ponnistelemaan vaikeassa elämäntilanteessa?, Kuopio: Samhällsvetenskapliga fakultetet, Kuopio Universitet.

Opetushallitus, 2015, Lukion opetussuunnitelman perusteet 2015: määräykset ja ohjeet 2015:48. Helsinki: Opetushallitus [online]. [Citerat 14.3.2016] PDF-filen är tillgänglig på

<http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf>

Ritola, T. 2016, Motivationsfaktorer som påverkar svenskspråksinläringen i gymnasiet. Pro gradu-avhandling [online]. Uleåborg: Uleåborgs universitet.[citerat 25.3.2016]
Tillgänglig: <<http://jultika.oulu.fi/Record/nbnfioulu-201602041119>>

Schreier, M, 2012. Qualitative Content Analysis in Practice. London: SAGE Publications Ltd.

Trost, J & Hultåker, O, 2007: Enkätboken. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

BILAGA 1: ENKÄT FÖR GYMNASIEELEVER

Lukio-opiskelijoiden mielipiteitä ruotsin opiskeluun ja sen vapaa-ajan käyttöön liittyen

*pakollinen

1. Paikkakunta, jossa lukioni sijaitsee*: _____

2. Sukupuoli*:

Mies: _____ Nainen: _____

3. Koen, että minulla on ongelmia erityisesti jossakin tietyssä ruotsin kielen osa-alueessa*:
täysin erimieltä 1 2 3 4 5 6 täysin samaa mieltä

4. Koen seuraavan osa-alueen minulle erityisen vaikeaksi*:

Valitse vaikein:

- sanaston oppiminen
- kieliopin oppiminen
- ääntämiseen liittyvät asiat
- muu: _____

5. Perustelee, miksi juuri valitsemasi osa-alue tuntuu erityisen ongelmallisesta*:

6. Mistä luulet, että ongelma johtuu?*

Kerro vapaasti: _____

7. Oletko koettanut ratkaista ongelmaa? Millä tavoin?*: _____

8. Käytätkö ruotsia myös vapaa-ajallasi?*

Kyllä: _____ Ei: _____

9. Miten käytät ruotsia vapaa-ajallasi? Voit valita useamman vaihtoehdon:

(Jos vastasit ”en” edelliseen kysymykseen, voit ohittaa tämän kysymyksen.)

- Luen ruotsiksi (kirjat, sarjakuvat, lehdet yms.)
- Kuuntelen ruotsinkielistä musiikkia
- Katson ruotsinkielisiä TV-sarjoja tai elokuvia
- Käytän ruotsia sosiaalisessa mediassa viestimiseen
- Puhun ruotsia sukulaisten kanssa
- Muu: _____

10. Onko opettajasi vaikuttanut jollakin tavalla vapaa-ajan ruotsin kielen käyttöösi?
Miten?*

Voit kertoa sekä positiivisesta, neutraalista että negatiivisesta vaikutuksesta: _____

11. Opettajani on kannustanut minua käyttämään ruotsin kieltä vapaa-ajalla*:

täysin erimieltä 1 2 3 4 5 6 täysin samaa mieltä

12. Lisättävää tai kommentoitavaa?

BILAGA 2: ENKÄT FÖR GYMNASIELÄRARE

Lukio-opettajien mielipiteitä ruotsin kielen opiskeluun ja sen vapaa-ajan käyttöön liittyen

*pakollinen

1. Opiskelijoilla on yleensä jokin tietty kielen osa-alue, jossa heillä on eniten vaikeuksia.*

Vastaa väittämään:

täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 6 täysin samaa mieltä

2. Missä osa-alueissa koet opiskelijoilla olevan erityisesti vaikeuksia?*

Kirjoita vapaasti: _____

3. Millä tavoin olet yrittänyt auttaa opiskelijoita heidän ruotsin kieleen liittyvien vaikeuksiensa ylipääsemisessä?*

Kirjoita vapaasti: _____

4. Mistä ajattelet opiskelijoiden ruotsin kieleen liittyvien ongelmien/vaikeuksien johtuvan?*

Kirjoita vapaasti: _____

5. Kannustan opiskelijoitani käyttämään ruotsia myös vapaa-ajallaan.*

Vastaa väittämään:

täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 6 täysin samaa mieltä

6. Minkälaista ruotsin kielen vapaa-ajankäyttöä olet suositellut opiskelijoillesi?*

Kirjoita vapaasti: _____

7. Millä tavoin olet kannustanut opiskelijoitasi käyttämään ruotsia myös vapaa-ajalla?*

Kirjoita vapaasti: _____

8. Millä tavoin opiskelijoiden harrastuneisuus kielen suhteen näkyy mielestäsi heidän tuloksissaan?*

Kirjoita vapaasti: _____

9. Koen, että vapaa-ajan käytöllä on suuri vaikutus kielen oppimiseen.*

Vastaa väittämään:

täysin eri mieltä 1 2 3 4 5 6 täysin samaa mieltä